



Síðsøga



FLÓTTAFÓLK:

TÁ IÐ NORÐMENN FLÝGGJAFÐU TIL FØROYAR

Nú so nógv verður tosað og skrivað um flóttafólk kann verða greitt frá, tá ið flóttafólk vóru vælkomín til Føroya



Disko var eitt av norsku skipunum, sum komu til Føroya við norsku flóttafólki.

Noreg varð eins og Danmark álopið av Týsklandi 9. apríl 1940. Danmark gav seg yvir alt fyri eitt, men norðmenn gjørdur móttøðu móti týska hervaldinum, inntil teir máttu geva seg yvir.

Nógvir norðmenn flýddu av landinum, og fleiri komu við skipum teirra til Føroya. Millum norsku flóttafólkini vóru eisini kvinnur og børn.

Í bókini Kjølbroy verður greitt nakað frá hesi søgu. Tey flestu av hesum flóttafólki komu í fyrsta umfari til Klaksvíkar, har tey vórðu væl móttikin. Tey komu eisini at seta sín dóm á Klaksvík.

Norðmenninir roknaðu í fyrsta umfari við, at stóðgurin fór at vera stuttur, og at teir skjótt sluppu heim aftur til Noregs. Teir fiskimenn, sum flýddu úr Noregi við fiskiførurum sínum, vildu sleppa út at fiska sum skjótast og ikki liggja nøkrum til byrðu. Men teir flestu vóru komnir við ongum peningi, og nógvir við ongari útgerð og reiðskapi. Teir, sum ætlaðu sær til Grønlands, máttu gera skjótt av, um tað skuldi eydnast at gera tveir túrar í hesum árinum. Tey skip, sum skuldu til Íslands á sildaveiðu, høvdu somu trupulleikar við útgerð og figging. Neyðugt var eisini at fáa føroyska manning umframt norsku manningina.

Tað bjargaði stóðuni hjá hesum skipum, at Kjølbroy læt teimum útgerð upp á borg.

Eitt av hesum skipum var línubáturin Juvel, sum kom á Klaksvík í mai 1940. Tey, sum vóru við Juvel vóru úr familjuni Ervik

í Álesund.

Ervikfamiljan var væl kend í Klaksvík undir krígunum.

Kjølbroy bjóðaði skiparanum Rasmusi Ervik útgerð til grønlandsfiskiskap.

Teir gjørdur tveir túrar í Grønlandi summarið og heystið 1940. Teir fóru síðan í ísfiskasigling fyri Kjølbroy.

Tað var avgjørt ikki váðaleyst hjá Kjølbroy at gera tað, tí alt var so óvist hesa fyrstu krígstíðina. Ikki fyrr enn 14. juli fekk norska konsulatið í Føroyum boð frá útlagnu norsku stjórnini í London um, at tað figgjarliga var í lagi. Øll útgerðin til norsku skipini skuldi verða goldin. Nógvir føroyingar sigldu við Juvel krígsárinu.

Í 1947 takkaði norska stjórnin føroyingum fyri teirra beinasemi undir krígunum og handaði 20 føroyingum heiðurstekin. Ein teirra var Kjølbroy. Kjølbroy fekk Haakon VII Frihedskors við grundgevingini:

»Han ápnar sit heim for norske flyktninger og hadde i lange tider flere flygtninger boende hos sig. Han lettete ennvidere i den vanskelige tiden sommeren 1940, da ingen viste hvilken vei det bar, konsulatets arbejde ved på kreditt at utstyre flere af de norske større fiskebåter med det nødvendige utstyr til sildefiske på Island eller torskfiske på Grønland. Her bør vel mere end en medalje til.«

Sambandið millum Kjølbroy og serliga Rasmus Ervik, ið helt fram sum reiðari í Noregi eftir krígið, gjørdist ógvuliga gott. Tað var eisini Ervik, sum var ráðgevandi,

tá ið Kjølbroy fyrirtøkan nógv ár seinni fekk sær hekkutrolarar.

Hesir norðmenn hildu á við at fiska, tá ið teir komu aftur til Noregs aftaná krígið. Tá var nógv veitt í Grønlandi, og hjá fleiri av teimum var tað fast at leggja at í Føroyum bæði á veg til Grønlands og heim aftur at vitja sínar vinir frá krígunum. Millum hesi skipini var Juvel.

Hesi flóttafólk komu at hava stóran týðning fyri føroyska samfelagið. Fleiri giftust í Føroyum og hava eftirkomarar her. Aðrir norðmenn giftust við føroyskum konum, og tey fluttu aftur til Noregs. Her skal verða greitt frá einum teirra.

Karl Hildremyr fekk nýggja konu av Selatrað

»Disko« var eitt av av teimum fyrstu norsku skipunum, ið kom til Føroyar í 1940. Ætlanin hjá teimum var at fara til Íslands, men umborð vóru bæði konur og børn hjá manningini. Sjóverkurin var ringur, so avrátt varð, í fyrsta umfari, at fara til Føroyar. Hetta avgjórði soleiðis lívslagnuna hjá einum teirra, Karl Hildremyr, sum misti konu sína í Føroyum, men sum seinni giftist aftur við føroyskari konu.

Tann 80 ára gamla Oddny, dóttir Karl Hildremyr hevur greitt soleiðis frá tí hon minnst, tá ið tey komu til Føroya:

»Disko« vart bygd í Brattvåg í 1938, hon var 110 fot lang og vart godt utstyrt for fiske på fjerne farvann. »Disko« hadde den første hydrauliske vinsj, som var produsert av A/S Hydraulik Brattvåg og hadde Finnøy motor. Far min, Karl Hildremyr, var en av otte unge partredere, som eigde båten, og det var vel tanken på å miste båten til tyskerne, som gjorde, at de rejste fra Norge!

Det var 3. mai 1940, at »Disko« og »Koralen« reiste fra Brattvåg. Ombord var familien til mannskapet med, og båtene kom til Klaksvik. Både »Disko« og »Koralen« reiste senere til Island og familjene var med.

Far min, Karl Hildremyr, med sine familie ble igen og flytta til Thorshavn. Mor Johanne hadde hatt tuberkulose før. Ho trudde ho var blevet frisk, men sjukdommen blusser op igjen, etter vi kom til Færøyene.

Mor kom på Sanatorium i Thorshavn. Ho døde i 1942, 33 år gammel. Vi var tre søsken 4, 5 og 6 år, eg var den som var elst. Det måtte være hart for far vår den gangen - aleinefar til tre barn i et annet land. Men eg trur, hann fikk go støtte fra de andre norske i

Thorshavn.

Kva arbeide far hadde er eg ikke sikker på, men det var på båten »Kveldulf«. Det var nok en slags vaktjeneste for engelskmennene. Men det eg husker var usikkerheten, når far var borte, og at dei vaksne alltid var så alvorlige, og at det var så mørkt.

Vi flytta fra Thorshavn til Argir, og på same tid begynte eg å gå i skole hos nonnene i Thorshavn. Det var ei tid eg husker med glede. Vi fik lert engelsk i 1. og 2. klasse.

Det var lang skoleveg fra Argir til Thorshavn, så i perioder fik eg bo hos familien Ole og Johanne Helland fra Ålesund. De hadde ikke barn sjølve.

Da vi flytta til Argir, så kom Ingrid til os. Ho var fra Selatrað fra en svært hyggelig familie, som tog sig godt av os. Ingrid ble gift med min far, før vi rejste hjem til Norge i 1945. Dei har tre barn sammen Else, Kåre og Jan Terje.

Asbjørn Hildremyr, systkinabarn Oddny, skrivar í bók síni: »Landet mellem hav og Himmel« um Halland hjúnini, sum eisini vóru komín til Føroya við »Disko«.

»Skipper Ole Helland fra Ålesund hadde været bestman på turen og kona hans kalla vi aldri annet end fru Helland. Det kom vel av, at hun var bydame og nokså striks og myndig av seg. Elles hadde vi aldri vore vane å kalle gifte koner for andet enn »kjerringar«. Det ordet tolde ikke fru Helland, og slet ikke når vi gutunger brukte det. Hun tok oss fatt rett som det var og skulle lære os å snakke »dannet«, som hun sa. Men det var ikkje så greit å vite kva ein skulle kalle »fruer« uten å ha ein kensla av, at ein gjorde seg til og skulle ta bymålet hennar.

Gamle skipper Helland var ein koselig gubbe, som gjerne tog seg tid til å prate med os ungene. Dei hadde ikke børn sjølve, og det kan vel henne, det var derfor han var så tolmodig med oss.

Sverri var vitni, tá Karl giftist aftur

Sverri Mortensen, umrøddur í seinastu pørtunum í hesi røð. kendi væl Karl Hildremyr. Teir høvdu mestsum verið grannar á Argjum.

Eftir at konan var deyð søkti Karl eftir einari húshjálp. Hon varð Ingrid Weihe av Selatrað.

Kennskapurin teirra millum botnaði eisini í, at Sverri og kona hansara kendu